

den eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig.«

Man kan diskutere, om det nogen sinde har været hensigten, at disse bestemmelser har skullet anvendes til at begrunde afgørelser, der i den grad afviger fra domstolenes. Det skal erindres, at loven også omfatter forhold, hvor skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes, er under 15 år eller utilregnelig, altså forhold, hvor gerningsmanden ikke idømmes erstatning. Sådanne sager nødvendigvis i sig selv bestemmelser som de citerede. Det er mere tvivlsomt, i hvor høj grad der med disse bestemmelser er tænkt på sager, hvor domstolene har taget stilling til erstatningsspørgsmålet. Således hedder det i bemærkningerne til lovforslaget, punkt 4 d (se Folketingstidende 1975-76, tillæg A, sp. 2493):

»Efter justitsministeriets opfattelse taler meget for at henlægge erstatningsordningens administration til domstolene. Når man dog i lovforslaget har medtaget den af udvalget foreslåede løsning, skyldes det i første række, at der, således som ordningen nu er foreslået, er tale om en billighedsordning af overvejende social karakter. *Endvidere har man lagt vægt på, at der i mange tilfælde, hvor der vil blive ansøgt om erstatning af statskassen, ikke vil eksistere en straffesag, som erstatningsagen kan behandles sammen med.*«

Når der således som begrundelse for den valgte løsning ligefrem er lagt vægt på, at der i mange af sagerne ikke vil foreligge nogen domstolsafgørelse med hensyn til erstatningsbeløbet, kan det i hvert fald ikke siges at tale for, at nævnet dér, hvor der faktisk foreligger en domstolsafgørelse, træffer en helt anden afgørelse. Men vi skal ikke bestride, at der, som loven er udformet, er givet nævnet mulighed herfor.

Nævnets praksis

Ifølge nævnets årsberetning for 1981 har man fulgt en praksis, som er fastlagt efter den i betænkning 751/1975 fremsatte motivudtalelse, som refereres således:

»Udtrykket medvirken (i § 8, stk. 1) omfatter ikke blot egentlig »egen skyld«, men også tilfælde, hvor erstatning efter almindelige erstatningsregler ikke tilkendes, fordi skadelidte har deltaget i en særlig risikobetonet adfærd (»accept af risiko«). I forhold til almindelige erstatningsregler betyder bestemmelsens sidste led en udvidet adgang til at afslå eller nedsætte erstatning. Hensyn bør således tages til skadelidtes almindelige optræden i forbindelse med skadens indtræden. Bestemmelsen tæn-

kes således anvendt bl.a. i tilfælde, hvor skadelidte har optrådt provokerende, f.eks. når en beruset gæst på et værtshus ved drilleri eller på lignende måde udsætter sig for at blive slået ned.«

Med denne motivudtalelse er det dog fremdeles ikke nogen selvfølge, at der refereres til sager, der er bedømt ved domstolene. Det er klart, at de omtalte hensyn til skadelidtes optræden bør tages ved de afgørelser, nævnet skal træffe uden forudgående domstolsbehandling. Men samme type af hensyn tages også af domstolene ved deres vurdering af erstatningsspørgsmål, hvorved nævnets omvurdering faktisk får karakter af en underkendelse af domstolene. Det virker så meget mere urimeligt, som domstolene træffer deres afgørelse ud fra førstehåndskendskab til sagen, mens nævnet almindeligvis (måske endda altid) kun har et langt mere sporadisk og andenhånds kendskab til sagen.

Hvad specielt angår voldtægtssager, udtaler nævnet i sin årsberetning:

»I de tilfælde, hvor mindre erstatningsbeløb – også mindre end fastsat ved dom – er tillagt ofre for kønsfrihedsforbrydelser, har der, oftest i forbindelse emd forudgående værtshusbesøg eller drikkeri i private hjem, været en forudgående og ikke ganske overfladisk kontakt mellem det senere offer og den senere gerningsmand, hvilke konkrete omstændigheder lejlighedsvis afspejles i rettens sanktionsvalg.«

Sådanne momenter indgår også i domstolenes vurderingsgrundlag. Når der overhovedet kan fremkomme vidt forskellige afgørelser på erstatningsspørgsmålet ved domstolen og ved erstatningsnævnet, som det også forekommer i voldtægtssager, kunne det tyde på, at nævnet er endnu mere tilbagestående end domstolene, når det gælder opfattelsen af, at kvinder selv er ude om voldtægten, hvis de har fordristet sig til at gå på værtshus eller lignende.

I den konkrete voldssag blev der af Københavns byrets 9. afdeling den 15. april 1982 afsagt en dom for grov vold lydende på fængsel i 1 år, idet retten ved fastsættelsen af straffen særligt påpegede »den ualmindelig langvarige, nedværdigende og rå og brutale vold, som tiltalte har udvist«. Erstatningskravet lød på 20.440 kr., men der blev af retten »på baggrund af de foreliggende oplysninger alene fundet grundlag for at tilkende en samlet erstatning på i alt 10.000 kr.«

Da erstatningsbeløbet ikke kunne inddrives hos gerningsmanden, blev der den 3. maj 1982 fremsendt ansøgning til erstatningsnævnet. Mere end et halvt år efter, den 10. november 1982, meddeler nævnet, at det har tilkendt ansøgeren 550 kr. No-